

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан гуманітарно-
педагогічного факультету
Інна САВИЦЬКА
_____ 2024 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри міжнародних
відносин і суспільних наук
Протокол № 9 від 17 квітня 2024 р.

Завідувач кафедри
 Вікторія ХВІСТ

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
 Сергій БІЛАН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ

Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»
Освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні
студії»

Розробник: Калуга В.Ф., професор кафедри міжнародних відносин і суспільних
наук, доктор філософських наук, доцент

Київ – 2024 р.

Опис навчальної дисципліни Основи світової політики

Спеціальність, освітній ступінь, освітня програма		
Спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	
Освітній ступінь	Бакалавр	
Освітня програма	«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова/вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)		
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	2023-2024 н.р.	2023-2024 н.р.
Семестр	2	_____
Лекційні заняття	15 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	8 год.
Лабораторні заняття	_____ год.	_____ год.
Самостійна робота	85 год.	76 год.
Індивідуальні завдання	_____ год.	_____ год.
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента	3 год. 12 год.	

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: набуття студентами упорядкованої системи знань та уявлень про глобальні світові процеси, місце і роль ключових гравців в світовій політиці, домінуючі інтереси та мотиви суб'єктів світової політики, механізми та засоби здійснення світової політики; формування цілісної картини світу як інтегрованого простору взаємодії державних та корпоративних утворень.

Завдання: сформувати чітке враження про світову політику як систему відносин між державами, групами держав та світовими корпораціями, а також про основні характеристики провідних соціальних, економічних та політичних сил і організацій, які діють на світовій арені; ознайомитися з результатами стратегічних досліджень в сфері міжнародних відносин; вивчити особливості політичної глобалістики, її теоретичні підвалини; дослідити внесок В.І. Вернадського та А. Анштайна у розвиток планетарного мислення; вивчити основні світові об'єднання і утворення, умови і обставини їх формування та особливості функціонування і взаємодії; дослідити світові процеси, їх джерела, особливості протікання та наслідки; осмислити суть ідеї «політична модернізації»; вивчити ключові фактори формування міжнародного політичного, економічного, культурного тощо простору.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має

знати: суть явища світової політики, причини і підстави для здійснення світової політики; основні характеристики суб'єктів світової політики, домінуючі мотиви їх активності; засоби та методи здійснення світової політики; механізми контролю за активністю суб'єктів світової політики; міжнародні організації та структури, їх функції і можливості впливу на світові

процеси; особливості протікання світових процесів, їх витоки, наявні та ймовірні наслідки; місце і роль людини в світових процесах;

вміти: визначити різні типи зв'язків між основними суб'єктами світового співтовариства; аналізувати основні аспекти світової політики як системи відносин між державами, групами держав та світовими корпораціями; виявляти фактори суперництва та узгодження інтересів, пов'язані з геополітичним положенням і ресурсними потребами її учасників; систематизувати чинники, які впливають на розробку основних принципів зовнішньої політики держави та глобалізаційної політики міжнародних корпорацій; розглядати основи та мотивації суб'єктів міжнародної політики, зокрема держав, пов'язані з їх геополітичним положенням; визначити перспективи розвитку стратегічних векторів зовнішньої політики України.

В цілому студент має усвідомлювати цілісність світового соціально-економічно-політичного простору, взаємообумовленість процесів загальносвітового та локального масштабів; розрізнити поверхневий та глибинний рівні світової політики, декларовані та приховані мотиви активності учасників та суб'єктів світової політики; спиратися на верифіковану інформаційну базу під час формування висновків та завжди апелювати до критичного мислення як основоположного принципу.

Набуття компетентностей:

- інтегральна компетентність (ІК):

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та передбачає застосування теорій суспільних наук та спеціальних наукових методів дослідження проблем міжнародних відносин.

- загальні компетентності (ЗК):

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК15. Здатність до мобілізації та прийняття управлінських рішень в ситуації форс-мажору

- спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях

СК11. Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.

СК12. Здатність до здійснення комунікації та інформаційно-аналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами).

СК13. Здатність аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини

СК15. Здатність виявляти та встановлювати дійсні та/або приховані причини активності тих чи інших суб'єктів міжнародних відносин, а також лідерів громадської думка світового масштабу, на основі встановлених фактів переглядати завдання своєї діяльності

Програмні результати навчання (ПРН):

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

РН11. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти;
- скороченого терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	ти жн і	у сь ого	у тому числі					у сь ого	у тому числі					
			л	п	ла б	ін д	с р		л	п	ла б	ін д	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Інформаційна парадигма глобального розвитку														
1. Світова політика як феномен сучасного світу	1	7	2	1			4		1					7
2. Рушійні сили світової політики	2	6		2			4			1				7
3. Феномени людства та політики, їх зв'язок. Людина як політична істота	3	8	2	2			4		1					7
4. Недержавні суб'єкти світової політики	4	7		2			5			1				7
5. Ключові віхи історії світової політики	5	9	2	2			5		1					7
6. Місце і роль країн «Старої» Європи та Європейського Союзу у світових процесах	6	7		2			5			1				7
7. Принципи і підходи до формування та здійснення світової політики	7	9	2	2			5							7
8. США як провідний гравець на сучасній світовій арені	8	7		2			5			1				7
Разом за змістовим модулем 1		60	8	15			37	63	3	4				56

Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти міжнародних інформаційних відносин													
9. Соціальні потрясіння як інструмент світової політики, їх різновиди, причини та джерела	9	7	2	1			4		1				7
10. Провідні світові гравці на теренах Азії, особливості їх політичної активності на міжнародній арені	10	7		2			5			1			7
11. Світова політика у світлі конспірології та нетрадиційного знання	11	9	2	2			5		1				6
12. Російська Федерація на політичній карті світу	12	7		2			5			1			6
13. Людський чинник та/або суб'єктивний фактор у контексті світової політики	13	8	2	2			4		1				6
14. Країни, що (успішно) розвиваються, їх «вага» на світовій арені. Проблеми відсталості країн	14	7		2			5			1			6
15. Політичні рішення, особливості та процедури їх прийняття	15	8	1	2			5						6
16. Роль і місце України у світовій політиці		7		2			5			1			6
Разом за змістовим модулем 2		60	7	1 5			3 8	57	3	4			50
Усього годин		120	1 5	3 0			7 5	120	6	8			10 6
Курсовий проект (робота) з (якщо є в робочому навчальному плані)													
Усього годин		120	1 5	3 0			7 5	120	6	8			10 6

3. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1	Світова політика як феномен сучасного світу	1

2	Рушійні сили світової політики	1
3	Феномени людства та політики, їх зв'язок. Людина як політична істота	1
4	Недержавні суб'єкти світової політики	1
5	Ключові віхи історії світової політики	1
6	Місце і роль країн «Старої» Європи та Європейського Союзу у світових процесах	1
7	Принципи і підходи до формування та здійснення світової політики	1
8	США як провідний гравець на сучасній світовій арені	1
9	Соціальні потрясіння як інструмент світової політики, їх різновиди, причини та джерела	1
10	Провідні світові гравці на теренах Азії, особливості їх політичної активності на міжнародній арені	1
11	Світова політика у світлі конспірології та нетрадиційного знання	1
12	Російська Федерація на політичній карті світу	1
13	Людський чинник та/або суб'єктивний фактор у контексті світової політики	1
14	Країни, що (успішно) розвиваються, їх «вага» на світовій арені. Проблеми відсталості країн	1
15	Політичні рішення, особливості та процедури їх прийняття	1
16	Роль і місце України у світовій політиці	1

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1	Світова політика як феномен сучасного світу	4
2	Рушійні сили світової політики	4
3	Феномени людства та політики, їх зв'язок. Людина як політична істота	4
4	Недержавні суб'єкти світової політики	5
5	Ключові віхи історії світової політики	5
6	Місце і роль країн «Старої» Європи та Європейського Союзу у світових процесах	5
7	Принципи і підходи до формування та здійснення світової політики	5
8	США як провідний гравець на сучасній світовій арені	5
9	Соціальні потрясіння як інструмент світової політики, їх різновиди, причини та джерела	4
10	Провідні світові гравці на теренах Азії, особливості їх політичної активності на міжнародній арені	5
11	Світова політика у світлі конспірології та нетрадиційного знання	5
12	Російська Федерація на політичній карті світу	5
13	Людський чинник та/або суб'єктивний фактор у контексті світової політики	4
14	Країни, що (успішно) розвиваються, їх «вага» на світовій арені. Проблеми відсталості країн	5
15	Політичні рішення, особливості та процедури їх прийняття	5
16	Роль і місце України у світовій політиці	5

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- реферати;
- захист практичних робіт;
- інші види.

6. Методи навчання

При вивченні курсу «Основи світової політики» застосовуються 3 групи методів навчання:

- методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності;
- методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності;
- методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

Перша група охоплює вербальні методи передачі і сприймання навчальної інформації (розповідь, лекція); наочні (ілюстрація, презентація); практичні (вправи, групові та індивідуальні завдання). В межах самостійної роботи – робота з книгами, робота з методичними матеріалами, робота з Інтернет-джерелами, творчі завдання.

Під час вивчення курсу активно використовуються інтерактивні методи (при веденні лекцій та семінарських занять) та проблемно-пошукові методи навчання (як при веденні аудиторних занять, так і при організації самостійної роботи студентів).

Що стосується методів стимулювання і мотивації навчання, то досвід підтверджує ефективність навчальних дискусій.

7. Методи оцінювання

Методи поточного контролю: поточне тестування, індивідуальне опитування, фронтальне опитування, перевірка домашніх завдань, перевірка індивідуальних завдань.

Методи модульного контролю: письмова контрольна робота, підсумкове тестування.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України e-Learn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2098>);
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;

10. Рекомендована література

Базова

1. Артюшина Катерина. (2021). Фейкова підміна особистості: пошук вигоди чи спосіб психологічного захисту / Вісник Національного авіаційного університету. – № 19
2. Бек У. (2011). Що таке глобалізація? / Пер. з нім. – Х.: Прогресс-Традиция. – 368 с.

3. Белл Д. (2014). Прийдешнє постіндустріальнє суспільство. Досвід соціального прогнозування / Д. Белл // пер. з англ. В. Л. Іноземцев. Узд. 2-е випр. і уточ. – Х. : Academia. – 788 с.
4. Бергер П. (2006). Запрошення в соціологію. – Х. : Аспект-Пресс. – 91 с.
5. Валлерстайн І. (2021). Аналіз світових систем і ситуація в сучасному світі: Пер. з англ. – Львів.: Універ. кн. – 4 15 с.
6. Гігінз Еліот. (2021). Ми – Bellingcat. Онлайн-розслідування міжнародних злочинів та інформаційна війна з Росією. – К.: Наш Формат. – 242 с.
7. Домінік Мартен. (2005). Метаморфози світу: соціологія глобалізації. – К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія" – 302 с.
8. Калуга В.Ф. (2021). Функціональний підхід до розуміння суті світової політики та її ключових факторів як механізм поглибленого освоєння предмету дослідницької цікавості / В.Ф. Калуга // Університет і лідерство. – № 2 (12). – С. 138-147.
9. Калуга В.Ф. (2018). Суть феномену «людський фактор» і що за ним може критися / В.Ф. Калуга // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природо-користування України. Серія «Гуманітарні студії». – № 280, – с. 101-106.
10. Калуга В.Ф. (2017). Світова політика: від сукупності чинників до цілісного феномену / В.Ф. Калуга // Вісник аграрної історії. – К. : ТОВ Тім-Сервіс. – Випуск 21-22. – 243-248 с.
11. Калуга В.Ф. (2017). Світова політика: від сукупності чинників до цілісного феномену / В.Ф. Калуга // Вісник аграрної історії. – К. : ТОВ Тім-Сервіс. – Випуск 21-22. – 243-248 с.
12. Квіт Сергій. (2018). Масові комунікації. К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія". – 352 с.
13. Коваленко А.О. (2022). Політичний аналіз і прогнозування. – К.: Наук. світ. – 201 с.
14. Колісніченко Р.М. (2017). Глобалістична свідомість людства: політологічний аналіз : монографія / Р.М. Колісніченко ; [Міжрегіон. акад. упр. персоналом]. – Київ : Персонал. – 421 с.
15. Крушинський В.Ю. (2007). Міжнародні відносини та світова політика, 1945-1980 : навч. посіб. для студ. гуманіт. спец. вищ. навч. закл. / В.Ю. Крушинський, В.А. Манжола. – К. : Либідь. – 191 с.
16. Ландо Жан-П'єр. (2019). Євро та боротьба ідей / Ландо Жан-П'єр, Бруннермаєр Маркус, Джеймс Гарольд. - К. : Основи. – 414 с.
17. Максименко Сергій (2020). Системне мислення: формування і розвиток. – К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія". – 312 с.
18. Міжнародні відносини та світова політика (2010) : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В.Ю. Крушинський та ін. ; за ред. В.А. Манжоли ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : Київський університет. – 863 с.
19. Багатолика глобалізація (2004). / Под ред. П. Бергера, С. Хантингтона: Пер. з англ. – Х.: Аспект Прес. – 379 с.
20. Недбай В.В. (2015). Світова політика сучасності : навч. посіб. для студентів ВНЗ, що навчаються за спец. "Міжнародні відносини" / В.В. Недбай ; Чорномор. держ. ун-т ім. Петра Могили. – Миколаїв : Швець В.Д. – 237 с.
21. Пекар Валерій (2022). Бесіди майстра Хай Тао про стратегію. Книга друга. – К.: Фоліо. – 221 с.
22. Почепцов Георгій (2022). Сучасні інформаційні війни. К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія" – 498 с.
23. Почепцов Георгій. (2017). Від покемонів до гібридних війн:нові комунікативні технології ХХІ століття. – К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія" – 260 с.
24. Радимен Вільям. (2013). Пług, мор і нафта: як людство здобуло контроль над кліматом / Вільям Радимен ; пер. з англ. Тараса Цимбала. – Київ : Ніка-Центр. – 271 с.
25. Сарнацький О.П. (2015). Міжнародні відносини та світова політика (пер. пол. ХVІІ ст. – 1918 р.) : навч. посіб. / О.П. Сарнацький. – Запоріжжя : Інтер-М. – 397 с.
26. Сенченко М.І. (2003). Латентні структури світової політики. Нариси з конспірології. – К.: МАУП. – 312 с.

27. Суліма Є.М. (2012). Сучасна глобалістика: політика, освіта і культура / Є. Суліма, М. Шепелєв. - [2-ге вид.]. – Київ : Леся. – 631 с.
28. Теорія міжнародних відносин. (2016). Міжнародні відносини та світова політика : навч. посіб. / [М.П. Требін та ін.] ; за ред. проф. М.П. Требіна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2016. – 538, [1] с.
29. Тишкун Ю.Я. (2014). До проблеми змістового наповнення терміна «світова політика»/ Ю. Тишкун // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – Львів: Львівська політехніка, 2014. – Вип. 26. – С. 38-44.
30. Тишкун Ю.Я. (2016). «Світова політика» і «міжнародні відносини»: співвідношення понять / Актуальні проблеми міжнародних відносин та зовнішньої політики: Матер. III-ї регіон. наук.-теорет. конф. (Львів, 24 бер. 2016 р.). – Львів, НУ ЛП. – С. 37-41.
31. Kaluha V.F. (2022). Peculiarities of globalization processes transformation and prospects of research activity in the context of sustainable development strategy of society / Viktor Zinchenko, Oleksandr Polishchuk, Volodymyr Kaluha // Science and education for sustainable development. Monograph. – Publishing House of University of Technology, Katowice. – P.763-767.
32. Kaluha V.F. (2022). Through the prism of struggle for identity: ukrainian-russian confrontation of the first quarter of the XXI century / V.F. Kaluha, O.V. Koliada // The Russian-Ukrainian war (2014-2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects : Scientific monograph. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”. – p. 923-932.

Допоміжна (10а)

1. Арон Р. Мир і війна міжнаціями. – К.: Юніверс, 2020. – 688 с.
2. Бжезинский З. Велика шахматна доска. Домінування Америки та його геостратегічні імперативи. – К.: Міжнар. відносини, 2001. – 256 с.
3. Гай-Нижник П.П. (2017). Росія проти України (1990-2016 рр.): від політики шантажу і примусу до війни на поглинання та спроби знищення / П.П. Гай-Нижник ; Дипломат. акад. України при М-ві закордон. справ України. – Київ : Леся. – 331 с.
4. Гамаш Джеральд Лі. (2021). Людський фактор та ергономіка: (вступний курс) / Д.Л. Гамаш, П. І. Бідюк. – К. : Корнійчук. – 277 с.
5. Гончар Б.М. (2014). Геноцид / Б.М. Гончар, М.М. Гнатівський // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.: Л.В. Губерський (голова) та ін. – К: Знання України. – Т.1 – 760с.
6. Джеймс Мейс про український геноцид 1933 року і його наслідки для сучасного суспільства (2023) / В. Гудзь // Українознавчий альманах. – Вип. 11. – С. 24-27.
7. До питання про витоки геноциду українства в 1932-1933 роках / В. Сергійчук // Народна творчість та етнологія. – 2016. – № 1. – С. 11-18.
8. Жумагулов Б.Т. (2015). Человеческий фактор : хроники министра / Бакытжан Турсынович Жумагулов. – Алматы. Т.1. – 2015. – 278 с.; Т. 2 : Избранные статьи, интервью, выступления. – 2015. – 447 с. ; Т. 3 : Избранные статьи, интервью, выступления. – 2015. – 415 с.
9. Залізняк Л.Л. (2006). Україна в колі світових цивілізацій – К.: Т-во «Знання» України. – 96 с.
10. Калуга В.Ф. (2018). «Конструкція» людини з точки зору функціонального підходу до розрізнення її колективного та індивідуального начал / Філософія публічного управління. Науково-практичний журнал. – № 2, 2018. – с. 13-19. [Електронний ресурс] / В.Ф. Калуга – Режим доступу : <https://ipk-education.com/wp-content/uploads/2019/06/zhurnal-2-2018-1.pdf>
11. Калуга В.Ф. (2018). Суть феномену «людський фактор» і що за ним може критися / В.Ф. Калуга // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Гуманітарні студії». – № 280, – с. 101-106.

12. Калуга В.Ф. (2005). Від примату держави до відкритої політики: особливості розгортання “світової політики” / В.Ф. Калуга // Молода нація. Альманах. – К.: “Смолоскип”. – № 3(36). – С. 108-124.
13. Козицький Андрій. (2022). Геноцид та політика масового винищення цивільного населення у ХХ столітті (причини, особливості, наслідки). Посібник для студентів вишів рекомендований МОН, молоді та спорту України. – Львів, «Літопис». – 217 с.
14. Коппель О.А., Пархомчук О.С. Міжнародні системи. Світова політика. – К.: ФАДА ЛТД, 2001. – 224 с.
15. Лукашевич В.М. Глобалістика: Учеб. пособие. – Львов: Новый свет - 2000, 2004. – 392 с.
16. Нэсбитт Д., Эбурдин П. Что нас ждет в 90-е годы. Мегатенденции. Год 2000: десять новых направлений на 90-е годы: Пер. с англ. – М., 1992.
17. Репіна Л.П. (2007). Национализм в мировой истории / Л.П. Репіна, С.В. Соколовский // Видавництво – М.: Наука. – 601 с.
18. Ткаченко В.М. Україна на межі цивілізацій. – К., 1995.
19. Тойнбі А.Дж. (1995). Дослідження історії: У 2 т. – К.: Основи. – 386 с.
20. Толстов С. Загальні критерії та методологічні виміри системи міжнародних відносин // Дослідження світової політики: Зб. наук. праць. Вип.. 29/ Відп. ред. Є. Є. Камінський. – К.: Ін-т світової економіки і міжнар. відносин НАН України, 2004. – С. 3. – 27.
21. Хижняк І.А. Міжнародний вимір сучасної глобалістики // Дослідження світової політики: Зб. наук. праць. Вип. 29 / Відп. ред. Є.Є. Камінський. – К.: Ін-т світової економіки і міжнар. Відносин НАН України, 2004. – С. 28-45.
22. Фукуяма Ф. Конец истории? // Философия истории: Антология. М., 1995.
23. Шпенглер О. Закат Европы. Очерки мифологии мировой истории. – М., 1993.